



**Īpaši aizsargājamais kultūras piemineklis-
Turaidas muzejrezervāts**

KRĀJUMA POLITIKA

2024–2028

SATURS

1. Dokumenta mērķis
2. Īsa Turaidas muzejrezervāta un tā krājuma veidošanās vēsture un darba mērķi
3. Turaidas muzejrezervāta krājuma hronoloģiskie un ģeogrāfiskie ietvari
4. Krājuma darba organizācija
5. Krājuma komplektēšanas veidi un metodes
6. Kritēriji krājuma priekšmetu ieguvei un to iekļaušanai krājumā
7. Turaidas muzejrezervāta krājuma komplektēšana 2014–2023
8. Krājuma saglabāšanas pasākumi
9. Krājuma struktūra
10. Krājuma izmantošana
11. Iepriekšējās akreditācijas ieteikums
12. Turaidas muzejrezervāta krājuma darba mērķi un uzdevumi 2024–2028

1. Dokumenta mērķis

Īpaši aizsargājamā kultūras pieminekļa -Turaidas muzejrezervāta (turpmāk tekstā – Muzejs) Krājuma politika ir publiski pieejams dokuments, kas nosaka muzeja krājuma attīstību un pārvaldību, kā arī raksturo, kā saskaņā ar Muzeja stratēģiskajiem mērķiem¹, kas ir vērsti uz ilgtspējīgu vēsturiskās atmiņas saglabāšanu, Latvijas kultūras mantojuma izpēti un revitalizāciju sabiedrības interesēs, sabiedrības izglītošanu, starptautiskā tūrisma un reģionālās attīstības veicināšanu, tiks īstenota Muzeja misija² krājuma darba jomā laika periodā no 2024. līdz 2028. gadam.

Muzeja krājuma politika konkretizē krājuma darba mērķus un uzdevumus, raksturo krājuma kontekstu: tā apraksta krājuma komplektēšanas kritērijus, priekšmetu izslēgšanas nosacījumus, nosaka krājuma saglabāšanu un izmantošanas principus. Krājuma politikai ir jāpalīdz orientēties, veicot jebkādas darbības ar Muzeja krājumu, kā arī jāsniedz atbalsts lēmumu pieņemšanā krājuma jomā.

Muzeja krājuma politika ir elastīgs dokuments, kas pēc nepieciešamības var tikt precizēts un papildināts jebkurā laikā, taču obligāti pārskatāms vismaz reizi piecos gados.

Muzeja krājums tiek veidots sabiedrības interesēs, lai izglītotu, iedvesmotu, ieintriģētu un informētu Muzeja apmeklētājus un sabiedrību kopumā, lai veidotu savstarpēji ieinteresētu dialogu ar dažādām sabiedrības grupām. Muzeja krājuma politika sekmē Turaidas vēsturiskā centra, Vidzemes reģiona un Latvijas vēstures procesiem piederīgu materiālās un nemateriālās kultūras, kā arī dabas mantojuma vērtību un to kontekstuālās informācijas apzināšanu, uzkrāšanu, dokumentēšanu, saglabāšanu, pētniecību, interpretāciju un popularizēšanu, aptverot laika posmu pirms 485 miljoniem gadu (ordovika periods) līdz mūsdienām.

Tiesiskie un ētiskie pamati:

- Latvijas Republikas Muzeju likums;
- Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu (2006. gada 21. novembra MK noteikumi Nr. 956);
- Turaidas muzejrezervāta Nolikums (Latvijas Republikas MK lēmums nr. 61 1994. gada 1. martā);
- Latvijas Republikas Autortiesību likums;
- ICOM Profesionālās ētikas kodekss;
- UNESCO Konvencija par kultūras priekšmetu nelikumīgas ieviešanas, izvešanas un īpašumtiesību maiņas aizliegšanu un novēršanu”;
- UNESCO Konvencija par kultūras vērtību aizsardzību bruņota konflikta gadījumā.

Saistītie plānošanas un ieviešanas dokumenti:

- Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam;
- TMR darbības stratēģija 2024.–2028. gadam;
- Pētniecības un ekspozīciju darba politika;
- Komunikācijas darba politika;
- Ikgadējie darba plāni;
- Iekšējie krājuma noteikumi (krājuma kārtība)

¹ Stratēģiskais mērķis nr. 1: Vēsturiskās atmiņas uzturēšanai un sabiedrības uzskatu veidošanai pētīt Turaidas vēsturiskā centra un reģiona dabas un kultūrvidi, pieminekļus, materiālo un nemateriālo kultūras mantojumu un mērķtiecīgi komplektēt muzejrezervāta krājumu

² TMR misija ir harmoniskas sabiedrības veidošana, parādot latviskās dzīvesziņas attīstību ar tūkstošgadē uzkrātām Turaidas novada dabas un kultūrvēsturiskajām vērtībām

2. Īsa Turaidas muzejrezervāta un tā krājuma veidošanās vēsture

Muzejs dibināts kā Siguldas novadpētniecības muzejs 1948. gadā un atradās Siguldā, Šveices ielā. Sākotnēji jaundibinātais muzejs darbojās, iekārtojot izstādes no deponētiem priekšmetiem, jo sava krājuma tam nebija. Pirmais pamatkrājuma priekšmets – sētuve – reģistrēts inventāra grāmatā 1950. gada 3. jūlijā.

1963. gadā muzejs no Siguldas tika pārcelts uz Turaidas pili. Siguldas novadpētniecības muzeja darbības lauks gan zinātniski pētnieciskajā darbā, gan krājuma komplektēšanā joprojām bija Rīgas rajons. 1974. gadā sākās kompleksi arheoloģiskie pētījumi Turaidas pilī, līdz ar to tika likti pamati muzeja arheoloģijas kolekcijas sistemātiskai komplektēšanai. Otrs galvenais kolekciju papildināšanas ceļš bija krājuma komplektēšanas ekspedīcijas pa Rīgas rajona ciemiem.

1988. gadā muzejs ieguva jaunu statusu – ar Latvijas PSR Ministru Padomes lēmumu Nr.361 tika nodibināts Turaidas muzejrezervāts, lai saglabātu nākamajām paaudzēm Turaidas vēsturiskā centra dabas un kultūras pieminekļus. Tā darbība aptver novada kultūras mantojuma izpēti no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām, kā arī tautas amatu un tradīciju saglabāšanu. Šis ir lūzuma posms muzeja zinātniski pētnieciskajā un krājuma komplektēšanas darbā. Tika izvirzīti jauni uzdevumi, iekārtotas jaunas ekspozīcijas, līdztekus tam pamazām mainījās arī krājuma komplektēšanas principi.

1994. gada 1. martā ar Latvijas Republikas MK lēmumu nr. 61 tika apstiprināts Turaidas muzejrezervāta nolikums. Lai pilnveidotu krājuma darbu, 1996.g. tika nolemts veikt vispusīgu pamatkrājuma analīzi un 1997. gadā uz šīs analīzes pamata tika izstrādāts krājuma klasifikators, kas papildināts 1999. gadā (Turaidas muzejrezervāta zinātniskais arhīvs TMR Za I nod. 1555) un krājuma komplektēšanas programma 1997–2002. (Turaidas muzejrezervāta zinātniskais arhīvs TMR Za 1564).

Krājumā ir izveidota paraugu kolekcija, kurā ietilpst priekšmeti, kas glabājas muzejā, bet, kuriem kā atsevišķam priekšmetam nav tāda vērtība, lai tos reģistrētu krājumā un kuri nav ilgstoši saglabājami, toties zināmu laiku noder pētnieciskajā vai ekspozīciju darbā (piemēram, arheoloģiskajos izrakumos atrastie kauli ~ 17 000 vienības).

1999. gadā notiek muzejrezervāta krājuma kolekciju (66 424 vienības) pārvietošana uz renovēto Turaidas muižas klēts ēku. Muzejrezervāts iegūst aprīkotu krātuvi krājuma glabāšanai.

MUZEJA krājuma darba mērķi

Muzeja krājuma **darba stratēģiskie mērķi** saskaņā ar Muzeja misiju:

1. Komplektēt un saglabāt materiālās un nemateriālās kultūras vērtības, kas tagadnes un nākotnes sabiedrībai sniegtu visaptverošu priekšstatu par Turaidas vēsturiskā centra lokālo savdabību un tajā pašā laikā nozīmību Latvijas un Eiropas vēsturē Baltijas jūras reģiona kontekstā, akcentējot nacionālo identitāti.
2. Apzinot, uzkrājot, dokumentējot un saglabājot muzejiskās vērtības, veidot tādas kolekcijas, kuras pētīt, interpretējot un radot ekspozīcijas, Muzejs var piedalīties Vidzemes, Latvijas un Baltijas jūras reģiona kultūrvēsturisko norišu, to robežu un ietekmes definēšanas procesā.

3. Turaidas muzejrezervāta krājuma hronoloģiskie un ģeogrāfiskie ietvari

Muzeja krājums hronoloģiski aptver laika posmu no ģeoloģiskajiem periodiem (pirms 485 miljoniem gadu – ordovika periods) līdz mūsdienām un ģeogrāfiskos ietvarus veido

Turaidas vēsturiskā centra un Vidzemes robežas Latvijas un Baltijas jūras reģiona, kā arī Eiropas kontekstā.

Hronoloģiskais aptvērums līdz 2014.gadam bija no 9.g.tūkstoša pirms Kristus līdz mūsdienām, bet tika paplašināts pēc krājuma dabas kolekcijas padziļinātas izpētes un priekšmetu identifikācijas sadarbībā ar Latvijas Nacionālā Dabas muzeja speciālistiem 2016. gadā.

4. Krājuma darba organizācija

Krājuma darbs tiek veikts saskaņā ar Muzeju likumu, Noteikumiem par Nacionālo muzeju krājumu, Muzejrezervāta nolikumu, Krājuma politiku un Krājuma kārtību.

Lai veiktu krājuma darbu atbilstoši Muzeja misijai un noteiktajiem mērķiem, Muzejā izveidota noteikta krājuma darba organizācijas sistēma.

Muzeja krājuma darbs ietver krājuma:

- veidošanu (komplektēšanu);
- dokumentēšanu (pieņemšanas dokumentu noformēšanu, aprakstu veidošanu, uzskaiti);
- saglabāšanu (glabāšanu un restaurāciju);
- digitalizāciju;
- izmantošanu.

Saskaņā ar Muzeja reglamentu, amatu aprakstiem un citiem iekšējiem normatīvajiem aktiem Muzeja krājuma darbu veic Muzeja krājuma nodaļa un daļa no Pētniecības un ekspozīciju nodaļas darbiniekiem.

Muzeja krājuma komplektēšanu, apraksta veidošanu, saturiskās informācijas nodrošināšanu un izpēti veic Muzeja krājuma nodaļas un pētniecības un ekspozīciju nodaļas darbinieki. Kolekciju padziļinātai izpētei tiek piesaistīt profilzinātņu speciālisti.

Pieņemšanas dokumentācijas noformēšanu veic krājuma nodaļas darbinieki.

Muzeja krājuma priekšmetu, tajā skaitā Nacionālā muzeju krājuma, saglabāšanu un glabāšanas sistēmas uzturēšanu nodrošina krājuma nodaļas darbinieki, kuri veic arī priekšmetu pirmatnējo saglabājošo apstrādi, signēšanu, novietošanu glabātavās un topogrāfijas atzīmes.

Muzeja krājuma priekšmetu dokumentēšanu (uzskaiti, datu ievadi elektroniskajā katalogā, digitalizāciju) veic krājuma nodaļas darbinieki.

Neeksponēto Muzeja krājuma priekšmetu pieejamību nodrošina lasītava, kura atrodas galvenajā glabātavā, un kuru vada krājuma nodaļas darbinieks.

Muzeja krājuma priekšmetu konservāciju un restaurāciju krājuma nodaļas darbinieki veic sadarbībā ar ārpusmuzeja speciālistiem – restauratoriem.

Ar Muzeja krājuma papildināšanu, priekšmetu izvērtēšanu un citiem krājuma darba aspektiem saistītos jautājumus izskata krājuma komisija, ko vada galvenais krājuma glabātājs. Krājuma komisijas darbību nosaka Muzeja direktora apstiprināts nolikums.

Krājuma komplektēšanas darba stratēģisko virzību nosaka Muzeja Zinātniskā padome, kuru vada Muzeja direktors. Zinātniskā padome darbojas saskaņā ar Muzeja direktora apstiprinātu nolikumu.

Krājuma darbā veidojusies dokumentācija (pieņemšanas-nodošanas akti, inventāra grāmatas un krājuma komisijas protokoli) tiek glabāti Muzeja zinātniskajā arhīvā un par to atbild ar Muzeja direktora rīkojumu nozīmēts arhīva pārzinis.

Problēmas krājuma darba organizācijā

1. Nepieciešama lielāka citu Muzeja nodaļu (pētniecības un ekspozīciju nodaļas, pieminekļu nodaļas un izglītojošā darba un komunikācijas nodaļas) darbinieku

- iesaiste darbā ar krājuma veidošanu, dokumentēšanu un digitalizāciju.
2. Apdraudēta pēctecība krājuma darbā. Krājuma darbinieku vidējais vecums ir 62 gadi un tikai viens darbinieks ir jaunāks par 60 gadiem
 3. Dažādu iemeslu dēļ problemātiski īstenot vienlīdzīgu slodzi kolekciju pārraudzībā

5. Krājuma komplektēšanas VEIDI un metodes

Muzeja priekšmeti krājumā nonāk:

- 1) arheoloģiskās izpētes rezultātā;
- 2) no lauka ekspedīcijām un zinātniskās izpētes gaitā iegūtie;
- 3) kā dāvinājumi, ziedojumi un pirkumi no fiziskām un juridiskām personām;
- 4) pārņemot no publiskām un privātām institūcijām;
- 5) pasūtījumi – Muzeja uzdevumā izgatavotie priekšmeti (fotonegatīvi, digitālie attēli, kuru izgatavošanu ir veicis Muzeja fotogrāfs u.tml.);
- 6) reģistrētie – savulaik arheoloģiskajā izpētē iegūtais lielais daudzums materiāla, kura atsevišķi priekšmeti nonāk krājumā pēc zinātniskās apstrādes (krāsns podiņu, keramikas trauku lauskas, kauli u.tml.)

6. Kritēriji krājuma priekšmetu ieguvei un to iekļaušanai krājumā

Atkarībā no priekšmetu kultūrvēsturiskās, mākslinieciskās, memoriālās un zinātniskās vērtības un atbilstības Muzeja misijai un krājuma komplektēšanas politikai priekšmeti tiek iekļauti krājumā:

- pamatkrājumā vai
- palīgkrājumā.

Atbilstības kritēriji krājuma priekšmeta iekļaušanai Muzeja krājumā:

- atbilstība Muzeja profilam, krājuma politikai un Muzeja misijai;
- atbilstība noteiktai tēmai, laika periodam vai kolekcijai;
- ir īpaša kultūrvēsturiska vai mākslinieciska nozīme un ir tik unikāls, ka tā iekļaušanai Muzeja krājumā ir jādod priekšroka, ir retums;
- zinātniskais vai pētnieciskais nozīmīgums;
- nozīmīgums sociālajā vai garīgajā kontekstā;
- memoriāla vērtība;
- atbilstība noteiktai Muzeja ekspozīcijai vai izstādei;
- saglabātības pakāpe

Muzeja priekšmetam nonākot krājumā tiek fiksēta tā izcelsme – priekšmeta izgatavošanas laiks, izgatavotājs, nostāsti par to, tā konteksts, lietošanas veidi un vēsture, kā arī informācija par iepriekšējiem priekšmeta īpašniekiem.

Muzejā ir izveidota paraugu kolekcija, kurā ietilpst priekšmeti, kas glabājas Muzejā, bet, kuriem kā atsevišķam priekšmetam nav tāda vērtība, lai to reģistrētu krājumā un kuri nav ilgstoši saglabājami, toties zināmu laiku noder pētnieciskajā vai ekspozīciju darbā (piemēram, arheoloģiskajos izrakumos atrastie kauli ~ 17 000 vienības). Dažos gadījumos (keramikas lauskas, apstrādāti kauli u.tml.) tie pēc zinātniskās izpētes tiek reģistrēti krājumā.

7. Turaidas muzejrezervāta krājuma komplektēšana 2024–2023

2023. gada 31. decembrī Muzeja krājumā ir 96 171 krājuma vienības, tajā skaitā 70 395 pamatkrājuma vienības.

Pārskata periodā no 2014. gada līdz 2023. gadam:

Nokomplektētas 11 341 Muzeja krājuma vienības, no tām pamatkrājumā 3 881 vienības.

1. Lielo palīgkrājuma īpatsvaru nosaka divu kolekciju priekšmeti:
 - 1.1. krāsu fotonegatīvi, kurus nenoturīgā materiāla pēc nevar uzņemt pamatkrājumā, bet kas ir vērtīgs izziņas avots par norisēm un notikumiem Siguldas novadā (t.sk. arī Muzejā) 20. gs. II pusē un 21. gs. sākumā. Lielāko daļu no ienākušajām 3 602 krājuma vienībām veido pirkumi un dāvinājumi no fotogrāfa Alberta Linarta;
 - 1.2. nākamais lielākais ienākošo priekšmetu skaits palīgkrājumā ir arheoloģiskā būvkeramika un tās fragmenti, keramikas un stikla trauku lauskas, dzīvnieki kauli ar apstrādes pazīmēm u.c. priekšmeti, kuri LPSR ZA Turaidas viduslaiku pils arheoloģiskās ekspedīcijas laikā (1976–2000) nebija izpelnījušies pienācīgu uzmanību un glabājas nenodoti Muzeja krājumā. Veicot zinātnisko tēmu izpēti šie priekšmeti tika sistematizēti un nozīmīgākā daļa no tiem reģistrēti krājumā.
2. Nozīmīgākie priekšmeti, kas 2014.–2023. gadā uzņemti pamatkrājumā:
 - 2.1. lielākā daļa priekšmetu ir komplektēti esošo ekspozīciju papildināšanai un topošajām ekspozīcijām: “Turaidas muižas pārvaldnieka vecā dzīvojamā māja”, „Kalpones Līzes istaba”, “Klaušinieks. Saimnieks. Pilsonis” – griestu lusta, papīra spiede, sakrālie priekšmeti, globuss, Vilhelma II skulptūra, pastkartes, I PK karavīra ķivere, šautenes durklis, litogrāfija u.c. sadzīves priekšmeti;
 - 2.2. mākslas kolekcijā – 438 vienības (dāvinājumi no Siguldas mākslinieku Zigurda Zuzes, Voldemāra Gudovska, Aivara Īzaka mantojuma, trīs Hildas Vīkas Viktora Eglīša portretējumi) un citu mākslinieku darbi, kuros atainota Siguldas novada ainavas;
 - 2.3. dokumentu kolekcijā – unikāli dokumenti un fotogrāfijas no Eglīšu dzimtas mantojuma.

Problēmas:

Esības pārbaužu rezultātā tiek precizēts krājuma uzskaitē esošo priekšmetu skaits, jo vairākkārt senākajās inventāra grāmatās uz vienu numuru ierakstīti vairāki priekšmeti (piemēram, 14 naglas, 5 holandiešu pīpīšu fragmenti u.tml.), kuriem nav apakšnumuru un katram sava apraksta, saglabāšanās pakāpes u.c. Tā kā krājuma elektroniskajā katalogā var ierakstīt tikai katru priekšmetu atsevišķi, tiek rakstīti papildus akti, piešķirti numuri un katrs priekšmets aprakstīts atsevišķi, pievienojot atzīmi pie pamatieraksta. Tādā veidā arī precizējas krājuma kopskaits.

8. Krājuma saglabāšanas pasākumi

Krājuma saglabāšanas pasākumus var iedalīt četros līmeņos:

1. Krājuma kopuma saglabāšana notiek uzturot stabilu vidi / temperatūra, relatīvais mitrums, gaisma, izkārtojot objektus piemērotās skapju – plauktu sistēmās, kā arī veidojot katra objekta noformējumu glabāšanai vai eksponēšanai. Šis līmenis sevī ietver klimata apstākļu piemērotību un uzraudzību Muzeja krājuma saglabāšanai un eksponēšanai. To veic regulāri, kontrolējot temperatūras un mitruma svārstības un reaģējot uz tām.
2. Katra atsevišķa objekta destrūkcijas vai mehāniskas bojāšanas novēršana.

Šajā aprūpes līmenī katram objektam tiek veikta mehāniskā tīrīšana, pēc vajadzības tas tiek dezinficēts un dezinsekcēts, vai arī tam tiek veikta pirmatnējā konservācija.

3. Objekta konservācija un restaurācija.

Par šo darbību nepieciešamību lemj krājuma komisija un objekta konservāciju vai restaurāciju veic pieaicināti sertificēti speciālisti.

4. Krājuma drošības garantēšana

Lai garantētu krājuma drošību krājuma un ekspozīciju ēkas un telpas ir aprīkotas ar ugunsdzēsības signalizāciju, drošības signalizāciju un videonovērošanu kas garantē diennakts apsardzi.

Muzeja krājums glabājas vairākās krātuvēs:

Krājums glabājas vairākās ēkās slēgtās telpās Muzeja galvenajā krātuvē, muižas Piķiera kūtiņā, muižas Ābolu klētiņā, muižas Vagara klētī, muižas Pārvaldnieka vecās dzīvojamās mājas otrajā stāvā, Turaidas Šveices mājas saimniecības ēkā, viduslaiku pils Dienvidu korpusā, un viduslaiku pils Pusapaļā torņa pagrabā. Īpaši nozīmīgu priekšmetu glabāšanai Galvenajā krātuvē ierīkota seifa telpa. Kopējā platība 602.9 m².

Priekšmeti krātuvēs un glabāšanas telpās galvenokārt izvietoti vadoties pēc izgatavošanas materiāla, lai būtu iespējams nodrošināt optimālu temperatūras un mitruma klimatu.

Krātuvēs priekšmeti izvietoti numurētos skapjos, metāla un masīvkoka plauktos, rāmjos un stacionāros un pārvietojamos masīvos koka plauktos, to topogrāfija atzīmēta kolekciju sarakstos un arī kartotēkās. Priekšmetiem pievienota signatūra lai identificēšanas laikā tie pēc iespējas mazāk būtu jāpārvieto.

Pārskata periodā:

1. Restaurēta Šveices mājas saimniecības ēka, kurā iekārtota etnogrāfisko priekšmetu glabātava. Glabātavās Piķiera kūtiņā un Ābolu klētiņā veikti grīdas, jumta u.c. konstrukciju remontu uzlabojot krājuma saglabāšanas apstākļus.
2. Veikts ugunsgrēka atklāšanas un trauksmes signalizācijas iekārtu remonts krājuma ēkā un signalizācijas sistēmas izbūve Vagara mājas klētī.
3. Lai sasniegtu efektīvāku telpu izmantošanu jau esošajās glabātavās telpās notikusi aprīkojuma racionalizēšana un modernizēšana trijās krājuma glabātavās. Iegādāti mobilie plaukti vienā glabātavā – dokumentu grāmatu, periodikas, un citu iespaiddarbu kolekciju glabāšanai, stacionārie metāla plaukti divās glabātavās – sadzīves priekšmetu kolekciju glabāšanai, un gleznu kolekcijas glabāšanai.
4. Uzlabojot krājuma glabāšanas apstākļus notikusi kolekciju glabātavu maiņa, pārvietoti un sakārtoti jaunajos plauktos 4140 priekšmeti.
5. Visiem 11 526 jaunienākošajiem priekšmetiem ir veikta saglabājošā pirmsapstrāde, tie ir signēti, un, novietoti glabātavās
6. Restaurācija veikta priekšmetiem, kurus paredzēts izvietot ekspozīcijās, vai arī ir sliktā saglabāšanās stāvoklī. Pārskata periodā:
 - 6.1. restaurēti 357 krājuma priekšmeti – mēbeles, (bufete, krēsli, pūra lādes, svētbilžu skapītis, mucenieka mata lāde, rokdarbu galdiņš, puķu galdiņi u.c.), iespaiddarbi (kartes, plāni, dokumenti, grāmatas, zīmējumi u.c.), lielais Skultes kora karogs, keramikas trauki u.c.;
 - 6.2. konservēti 101 priekšmets – arheoloģiskās senlietas, kuru saglabāšana ir apdraudēta.
7. Sistematizēti un sakārtoti arheoloģiskie būvmateriāli Viduslaiku pils dienvidu korpusā.

8. Uzsākta jaunas glabātavas iekārtošana Kalpotāju mājas 1. stāvā tekstīliju kolekcijas glabāšanai.

Problēmas:

1. Krājuma glabāšana vairākās vietās traucē efektīvu kolekciju pārraudzību un aprūpi.
2. Atsevišķas kolekcijas glabājas pārāk sablīvēti (piemēram mēbeles, mākslas kolekcija), līdz ar to nākotnē nepieciešams iekārtot papildus telpas glabātavām.

9. Krājuma struktūra

Lai pilnveidotu krājuma darbu, 1996.g. tika nolemts veikt vispusīgu pamatkrājuma analīzi pēc 3 kritērijiem:

- hronoloģiskā rādītāja;
- ģeogrāfiskā rādītāja;
- priekšmetu grupu klasifikatora.

1997. gadā uz šīs analīzes pamata tika izstrādāts krājuma klasifikators, kurš gadu gaitā (veicot krājuma priekšmetu apstrādi) ir vairākkārt papildināts.

Pirmais līmenis ir vispārējais krājuma klasifikators, kurā visi priekšmeti iedalīti trīs lielās grupās, kuras pēc tam sadalītas 47 kolekcijās. Kolekcijām ir no vienas līdz četrām apakšlīmeņu apakškolekcijām.

Turaidas muzejrezervāta krājuma vispārējais klasifikators

Dokumentārie materiāli

1. Grāmatas un kalendāri
2. Periodika
3. Dokumenti un rokraksti
4. Audioieraksti
5. Videotēka

Tēlojošie materiāli

6. Afišas, plakāti
7. Sīkiespieddarbi
8. Kartogrāfiskie materiāli
9. Fotografijas
10. Pastkartes un foto pastkartes
11. Fotonegatīvi
12. Fotoalbūmi
13. Arheoloģisko priekšmetu zīmējumi
14. Zīmējumi – rekonstrukcijas
15. Māksla
16. Digitālie attēli

Priekšmeti jeb reālijas

17. Maketi, atdarinājumi
18. Suvenīri
19. Dabas kolekcija
20. Ieroči
21. Darba rīki
22. Braucamrīki un aizjūgi

23. Mēri un mērinstrumenti
24. Mūzikas instrumenti
25. Mēbeles
26. Zvani
27. Mājsaimniecības priekšmeti un trauki
28. Sadzīves priekšmeti
29. Veksiloloģija
30. Telpu dekorējošās tekstilijas
31. Gultas drēbes
32. Apģērbs
33. Dažādi tekstilizstrādājumi
34. Rotaslietas
35. Apavi
36. Numismātika
37. Bonistika
38. Faleristika
39. Sfragistika
40. Filatēlija
41. Arheoloģiskās senlietas
42. Arheoloģiskie būvmateriāli
43. Arheoloģiskās lielpabalu lodes
44. Būvmateriāli un būvdetaļas (apkalumi u.c.)
45. Turaidas muižas ēku izpētes gaitā iegūtie priekšmeti
46. Sporta piederumi
47. Dažādi priekšmeti

10. Krājuma izmantošana

Izmantojot Muzeja krājumu tiek veikts Muzeja zinātniskās pētniecības darbs, ekspozīciju un izstāžu veidošana un izglītojošais darbs.

Muzejs nodrošina krājuma pieejamību sabiedrībai šādos veidos:

1. Ar eksponētajiem Muzeja priekšmetiem apmeklētāji un pētnieki iepazīstas pastāvīgajās ekspozīcijās, atklātajos krājumos un izstādēs muzeja darba laikā.
2. Ar neeksponētajiem Muzeja priekšmetiem pētnieki un interesenti iepazīstas Muzeja krājuma lasītavā Muzeja darba laikā. Apmeklētāju apkalpošanas kārtību Muzeja lasītavā nosaka Darba noteikumi Turaidas muzejrezervāta lasītavā.
3. Ar digitalizēto informāciju par Muzeja krājumu interesenti iepazīstas Muzeja krājuma elektroniskajā katalogā, kas ar publiski pieejamiem datiem atrodams gan Muzeja mājas lapā gan krājuma lasītavā.

Muzeja krājuma elektroniskajā katalogā uz 2023. gada 31. decembri ir ievadīti 80 249 krājuma priekšmetu apraksti, 35 098 no tiem ir pievienoti attēli. NMKK ievadīta informācija par 24 324 krājuma vienībām. Muzeja pētniekiem ir pieejams plašināts informācijas daudzums.

Pārskata periodā:

1. Veikta Muzeja krājuma elektroniskā kataloga – krājuma pārvaldības sistēmas – modernizācija un tehniskā pilnveidošana, radīta iespēja pievienot attēlu un multivides failus, uzlabota meklēšanas moduļa darbība, paplašināta vairāku

lietotāju pieslēgšanās iespējas darbam katalogā. Sadarbībā ar KISC izstrādāts datu sagatavošanas un eksportēšanas modulis.

2. Muzeja krājuma elektroniskajā katalogā ievadīti metadati par 52 068 krājuma vienībām (lielais pieaugums izskaidrojams ar to, ka tika digitalizēti krājuma priekšmetu finansiālās vērtēšanas akti).
3. NMKK ievadīti metadati par 4 690 krājuma vienībām.
4. Veikta krājuma zinātniskā apstrāde, kuras rezultāti iekļauti:
 - 4.1. Elektroniskajā katalogā – 2 151 vienībai;
 - 4.2. Muzeja sagatavotajos un izdotajos 14 krājuma katalogos un ekspozīciju ceļvežos – 2453 priekšmetu apraksti.
5. Izveidota digitāli radīto priekšmetu un digitalizēto krājuma priekšmetu datu bāze, kurā ir 22 370 attēli.
6. Sagatavoti un izdoti divu unikālu krājuma grāmatu kolekcijas eksemplāru faksimilzdevumi ar tulkojumu un zinātniskiem komentāriem: “Karaliskās pilsētas Vidzemē – godātās rātes atjaunotais svētku un tērpu nolikums”, Rīgā 1593. gadā iespiedis Nikolauss Mollīns” un Jiržija Holīka 1684. gada “Vienotā Vidzemes un ārzemju dārzkopība”.
7. Iekārtoti 2 atklātie krājumi: „No graudiem līdz sviestmaizei” restaurētajā Vagara mājas klētī – “Pūra lādes no Turaidas muzejrezervāta krājuma” muižas pārvaldnieka vecajā dzīvojamajā mājā.
8. Sagatavotas vairāk nekā 30 krājuma izstādes.
9. Krājuma neeksponētās daļas pieejamības sekmēšanai, Muzeja mājaslapā tika izveidota sadaļa “Virtuālās izstādes”, kurā interesentiem ir iespēja apskatīt 7 virtuālās krājuma izstādes.
10. Ik gadu platformā Facebook tiek publicēti vismaz 25 apraksti par krājuma priekšmetiem.

Problēmas:

Kaut arī sadarbībā ar KISC Muzejs ir izstrādājis izstrādāts datu sagatavošanas un eksportēšanas moduli uz NMKK, tomēr tas pagaidām nedarbojas, jo otra puse vēl nav gatava datus pieņemt.

11. Iepriekšējās akreditācijas ieteikums

Krājuma esības pārbaudes plānot tā, lai pilna krājuma esības pārbaude tiktu veikta MK noteiktajā laika periodā.

Pārskata periodā krājuma priekšmetu esības pārbaudes tika veiktas katru gadu saskaņā ar muzeja direktora rīkojumu atbilstoši Noteikumos par Nacionālo muzeju krājumu noteiktajai kārtībai. Nelielas novirzes radās COVID-19 pandēmijas ierobežojumu laikā.

12. Muzeja krājuma DARBA Mērķi un uzdevumi 2024–2028

Muzeja krājuma **darba mērķi 2024.–2028. gadam:**

- 1) ar dažādām pētniecības metodēm (arheoloģiskie izrakumi, ekspedīcijas, tēmas izpēte u.c.) sistemātiski komplektēt tādas vēstures liecības, kas uzskatāmi atklāj Turaidas vēsturiskā centra, Vidzemes, Latvijas un Baltijas jūras reģiona kultūrvēstures procesu daudzveidību;
- 2) veidot un papildināt krājuma kolekcijas ar priekšmetiem, kas ir nozīmīgi gan to autonomās kvalitātes ziņā, gan kā vispārējās vēstures norišu atspoguļotāji, tādējādi

attīstot un saglabājot krājumu gan kā resursu izglītībai, gan kā izziņas materiālu mūsdienu un nākotnes sabiedrības interesēs.

Muzeja krājuma **darba uzdevumi 2024.–2028. gadam:**

1) vispārīgie:

- krājuma priekšmetu saglabāšana nākošajām paaudzēm atbilstoši Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu (2006. gada 21. novembra MK noteikumi Nr. 956);
- krājuma digitalizācija;
- iekļaušanās Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogā <http://www.nmkk.lv> eksportējot ierakstus no Muzeja krājuma elektroniskā kataloga;
- kontekstuālās informācijas par krājumā iekļautajiem priekšmetiem vākšana, analīze, sistematizēšana un saglabāšana;

2) prioritārie:

- veidot un attīstīt digitālo krājumu (digitāli radīti priekšmeti), izvērtēt pirmos rezultātus;
- visu krājuma priekšmetu aprakstu ievadīšana Muzeja krājuma elektroniskajā katalogā;
- metadatu precizēšana senāk iegūtajiem priekšmetiem;
- turpināt attēlu pievienošanu krājuma priekšmetu aprakstiem – līdz 70% no kopējā krājuma;
- autortiesību esamības/ neesamības atzīmēšana visiem Muzeja krājuma elektroniskajā katalogā esošajiem priekšmetiem (sinchronizējoties ar jaunajiem KISC labojumiem NMKK);
- tekstiliju glabātavas iekārtošana muižas Kalpotāju mājas 1. stāvā (22.0 m²);
- papildu telpu iekārtošana glabātavām (mēbelēm, mākslai);
- efektīvākai cilvēkresursu izmantošanai krājuma darbā:
 - darba slodžu sabalansēšana krājuma nodaļas darbiniekiem kolekciju glabāšanā;
 - krājuma nodaļas darbinieka pārraudzībā esošo septiņu ekspozīciju nodošana pētniecības un ekspozīcijas nodaļas pārraudzībā;
 - noņemt krājuma nodaļas darbinieka atbildību (komplektēšanu, reģistrāciju, laštāju apkalpošanu u.c.) par zinātniskās un izziņas literatūras krājumu, kas nav krājuma grāmatu kolekcija.

Nākamajā darbības periodā 2024.–2028. gadā krājuma komplektēšanā paredzēts vēl vairāk samazināt pasīvās komplektēšanas īpatsvaru, liekot lielāku uzsvāru uz topošajām ekspozīcijām un Muzejā definētajām zinātniskās izpētes tēmām:

1. Garīgais mantojums un reliģiju loma cilvēku dzīvē

1.1. Bībeles, dziesmu grāmatas, Lēdurgas-Turaidas ev. luteriskās draudzes dokumenti, saistībā ar Turaidas ev. luteriskās baznīcas vēsturi.

2. Gaujas lībieši Latvijas kultūrvēsturē

2.1. Lībiešu senlietas (Sateseles pilskalna arheoloģiskā izpēte, nodrošinot arheoloģisko uzraudzību, saimnieciskas darbības realizācijā kultūrvēsturiskajos objektos u.c.).

3. Turaidas pils – viduslaiku un jauno laiku sākuma kultūras mantojums

3.1. Iepriekšējos gados veiktās Turaidas pils arheoloģiskās izpētes rezultātā atrastā būvkeramika, māla un stikla trauku lauskas 11.–18. gs.

4. Turaidas muiža – 300 gadi Latvijas vēsturē

- 4.1. Amati muižā 19./ 20. gadsimta sākumā – ekspozīcijai “Amati Turaidas muižā jeb dzīve pirms digitālā laikmeta” – ar amatiem: vagars, mežsargs, audējs, modere, skroderis u.c. saistītie priekšmeti (darba rīki, dokumenti, fotogrāfijas, tekstilijas, dzīvesstāsti u.c.)
 - 4.2. Saistībā ar Šveices mājas rekonstrukciju – 19. gs./20. gs. mēbeles un interjera priekšmeti, kas raksturo lauku viesnīcu vidi un saimniekošanu.
- 5. Turaidas muzejrezervāts laikā un telpā**
- 5.1. Muzejrezervāta darbības procesu un izmaiņu dokumentēšana (digitāli radītie priekšmeti).
- 6. Nesenās pagātnes mantojums**
- 6.1. Latvijas kultūrvidi raksturojošās vērtības Siguldas, Turaidas un Krimuldas novadā (mākslas darbi, attēli, dokumenti u.c.) īpaši pievēršoties tēmai “Turaidas vēsturiskais centrs 1940–1990”.

Krājuma papildināšanas ierobežojošie faktori:

1. finanšu trūkums;
2. piemērotu telpu trūkums, kur iespējams nodrošināt atbilstošu mikroklimatu krājuma glabāšanai;
 - cilvēkresursu trūkums;
 - daļā no pētniecības tēmām par senajiem laikiem, viduslaikiem un daļēji arī jaunajiem laikiem komplektēšana pamatā iespējama tikai veicot iepirkumus vai arheoloģisko izpēti.

Muzeja krājumā tiek iekļauti tikai tādi priekšmeti, kuriem muzejs spēj nodrošināt atbilstošu saglabāšanu, dokumentēšanu un pārvaldību. Muzejs pastāvīgi pārskata un orientējas uz krājuma komplektēšanas politiku, izvairoties no pārmērīgas muzeja priekšmetu uzkrāšanas.